

6. Про відновлення довіри до судової влади в Україні: Закон України від 08.04.2014 № 1188-VII // Відомості Верховної Ради України.–2014.–№23.– Ст. 870.
7. Загальна декларація прав людини: Декларація ООН від 10.12.1948.
8. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права: Пакт ООН від 16.12.1966.
9. Європейська конвенція з прав людини: Конвенція РЄ від 04.11.1950.

**Олефір Дмитро**

студент 103 групи ННІ №3 НАВС

**Науковий керівник:** професор кафедри конституційного права та прав людини НАВС, к.ю.н., доцент **Лук'янець Валентина**

### **ІМПІЧМЕНТ ЯК ФОРМА КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ**

На сьогоднішній день законопроект про імпічмент є найбільш обговорювальним, оскільки саме процедура імпічменту є юридичною, кримінальною і конституційно – правовою відповідальністю Президента України. Однак в чинному законодавстві порядок усунення Президента України з посади в порядку імпічменту прописаний, проте, законодавчих механізмів його реалізації немає. У своїй роботі я намагався в повній мірі розкрити умови та стадії усунення Президента України в порядку імпічменту.

Розпочинаючи свою тему я хотів би з визначення конституційно – правової відповідальності. За визначенням Кравченка В. В. *конституційно – правова відповідальність* – це особливий вид юридичної відповідальності, що має складний політико – правовий характер, настає за скоєння конституційно – правового делікту (злочину) та яка знаходить вияв у передбачених конституційно – правовими нормами особливих несприятливих наслідків для суб'єкта конституційного делікту.

Відповідно до Конституції України (ст.108).

Повноваження Президента України припиняються достроково у разі: відставки; неспроможності виконувати свої повноваження за станом здоров'я; усунення з поста в порядку імпічменту; смерті.

На думку Фрицького О. Ф. *імпічмент* – це спеціальні правила, процедура щодо притягнення до відповідальності глави держави, а також винних службових осіб (міністрів) у разі порушення ними законів певної країни або вчинення злочинів.

Відповідно до Конституції України Президент України може бути усунений з поста Верховною Радою України в порядку імпічменту у разі вчинення ним державної зради або іншого злочину[1].

Згідно з указаними нормами механізм реалізації імпічменту передбачає сім стадій.

*Першою стадією* процедури імпічменту є ініціювання питання про усунення з поста Президента України більшістю депутатів від конституційного складу Верховної Ради України.

Процедура імпічменту є виключно парламентською процедурою.

На *другій стадії* для проведення розслідування Верховна Рада створює спеціальну тимчасову слідчу комісію, до складу якої входять спеціальний прокурор і спеціальні слідчі. Спеціальна тимчасова слідча комісія має право користуватися всіма засобами встановлення істини: допитування свідків, вимагати і досліджувати (вивчати) документи, проводити експертизи, слідчі експерименти тощо.

Верховна Рада прийняла в другому читанні і в цілому законопроект № 1098 про Тимчасові слідчі комісії, спеціальні тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України.

Закон покликаний законодавчо врегулювати повноваження парламенту щодо визначення статусу, порядку створення і діяльності тимчасових слідчих комісій, тимчасових спеціальних комісій і спеціальної тимчасової слідчої комісії для проведення розслідування під час процедури усунення Президента України з поста в порядку імпічменту. Підставою для ініціювання імпічменту та утворення спеціальної слідчої комісії є подання, підписане більшістю нардепів від конституційного складу парламенту, підписи яких не відкликаються[2]. Наразі закон був відправлений на підписання Президенту України

*Третя стадія* полягає у розгляді на засіданні Верховної Ради України висновків і пропозицій тимчасової слідчої комісії.

На *четвертій стадії* за наявності підстав Верховна Рада України не менш як двома третинами від її конституційного складу приймає рішення про звинувачення Президента України.

*П'ята стадія* полягає у перевірці справи Конституційним Судом України і отриманні його висновку щодо додержання конституційної процедури розслідування і розгляду справи про імпічмент.

Встановлена Конституцією України процедура імпічменту є єдиним способом притягнення Президента України до конституційної відповідальності і за своєю правовою природою не аналогічна обвинуваченню особи відповідно до норм Кримінально – процесуального кодексу України. Тому немає підстав вважати досудовим слідством проведення розслідування тимчасовою слідчою комісією, яка створюється парламентом. У разі порушення кримінальної справи проти глави держави на нього поширювалася б юрисдикція уповноважених органів протягом усього періоду досудового слідства та розгляду справи в судах, що позбавило б його права недоторканності та можливості належним чином виконувати покладені на нього конституційні повноваження[3].

*Шоста стадія* полягає в отриманні висновку Верховного Суду України про те, що діяння, в яких звинувачується Президент України, містять ознаки державної зради або іншого злочину.

Роль Верховного Суду в процедурі імпічменту викликає інші проблеми юридичного характеру (фактичне визнання Глави держави злочинцем з одночасним продовженням виконання ним повноважень) [4, с. 4].

Зважаючи на це, можна зробити висновок, що вчинення злочину без доведення вини особи в порядку кримінального провадження не може бути підставою для її притягнення до юридичної відповідальності, зокрема конституційної – шляхом імпічменту.

Заклучна, *сьома стадія* процедури імпічменту – прийняття рішення про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту Верховною Радою України за умови, що це рішення буде підтримано не менш як трьома четвертими від конституційного складу парламенту, тобто 364 депутати.

Усунення Президента України з поста автоматично припиняє виконання ним своїх обов'язків, він втрачає недоторканність і може бути притягнений до юридичної відповідальності як звичайний громадянин.

Відповідно до статті 112 Конституції України у разі дострокового припинення повноважень Президента України виконання обов'язків Президента України на період до обрання і вступу на пост нового Президента України покладається на Голову Верховної Ради України.

Президент України має право заявити про відмову від участі в процедурі імпічменту, що тягне за собою припинення його повноважень на підставі, передбаченій ст. 109 Конституції України (відставка Президента України).

Для вдосконалення процедури імпічмент необхідно прийняти Закон України «Про імпічмент Президента України», оскільки процедура імпічменту є єдиним способом притягнення Президента України до конституційної відповідальності. У законі необхідно передбачити чіткий перелік неправомірних діянь (проступків, правопорушень), за які буде нести відповідальність Президент у разі їх вчинення; визначити, який вид покарання буде застосований; процедура імпічменту повинна бути описана поетапно, з розподілом обов'язків між суб'єктами процедури, а також необхідно визначити статус спеціального прокурора та спеціального слідчого, строки проведення усіх дій, пов'язаних із усуненням Президента України з поста у порядку імпічменту [5].

### **Список використаних джерел**

1. Конституція України від 28. 06. 1996 р. –с.: ТОВ «ВВП Нотіс», 2019 – 56 с.
2. [www.https://zakon.rada.gov.ua](https://zakon.rada.gov.ua) Про прийняття за основу проект Закону України про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України.
3. Рішення Конституційного Суду у справі за конституційним поданням 47 народних депутатів України про офіційне тлумачення положень частини першої статті 105, частини першої статті 111 Конституції України (справа щодо недоторканності та імпічменту Президента України) №19-рп від 10 грудня 2003р. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Конституційного Суду

4. Сухоніс В. Імпічмент як спосіб припинення повноважень Глави держави: конституційний та політико – правовий аспекти/В. Сухоніс//Правовий вісник Української академії банківської справи. – 2014. - №1. – С.1 - 4.

5. Баргілевич М. І. Шляхи вдосконалення процедури імпічменту Президента в Україні крізь призму досвіду зарубіжних країн /М. І. Баргілевич // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. – 2016 – с. 37-40.

**Орловська Олена,**

студентка 103 групи ННІ №3 НАВС

**Науковий керівник:** професор кафедри конституційного права та прав людини НАВС, к.ю.н., доцент **Лук'янець Валентина**

## **ОСОБЛИВОСТІ ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ**

В умовах сучасної конституційної кризи в Україні актуальною є проблема внесення змін до Конституції України. Водночас із наявністю суперечностей щодо змісту таких змін на особливу увагу також заслуговує особлива процедура їх унесення. Саме це і зумовлює актуальність поставленої теми.

Основоположну роль у системі джерел права соціального забезпечення посідає Конституція України як Основний Закон нашої держави. Як відомо, Україна, розвиваючи досвід інших держав, вибудовує національну систему джерел права на основі конституції – основоположного закону, який закріплює політико-правові основи взаємовідносин суспільства, держави та особи. Ухвалена Верховною Радою України ще 28 червня 1996 року Конституція України відповідає такому спрямуванню. [1]

Конституція як закон, що має найвищу юридичну силу, очолює систему конституційного законодавства. Слід підкреслити, що Конституція — це не «надзаконний» акт, а закон, що реально діє та має характер основного закону. [2, с.11]

Важливою юридичною властивістю Конституції України є її стабільність, яка забезпечується особливим, ускладненим порядком внесення до неї змін і доповнень. Процедура внесення змін до Конституції України встановлена її Розділом XIII. Чіткість та визначеність цієї процедури є невід'ємною складовою легітимності змін до Конституції України. Дотримання ж цієї процедури разом із знаходженням консенсусу між політичними силами та громадянським суспільством мають становити основу легітимації таких змін. Якщо ж ці складові відсутні, то Конституція перестає бути Основним Законом як сутнісним орієнтиром розвитку держави або ж, навпаки, спричиняє її хибний з точки зору права розвиток. [3, с.92]

Особливий порядок прийняття та зміни Основного Закону спрямований на його подальшу реалізацію та є забезпечувальним елементом втілення конституційних приписів через те, що він ускладнений додатковими вимогами